

יחידת תנ"ך לכיתה י"ב
בגרות תשע"ט (2371)

נביאים

ספר מלכים

נבואות יחזקאל

שמעון גולדמן shimongold92@gmail.com

סוף ספר מלכים ב'

מלכות מנשה (כא)

מלך הרבה זמן (55 שנה)

התרחקות מדרך ה' - אחאב חידש את הע"ז (רד"ק - החל לעשות אשרה. לפני כן היה רק עגלים) ומנשה ממשיך אותו. הוא מתרחק לגמרי מדרך ה'. וחוטא גם בשפיכות דמים.

חתימת גורל ממלכת יהודה וירושלים. גורל שאי אפשר לחזור ממנו:

שלושה תיאורים ציוריים המסמלים את חורבנה הצפוי של ירושלים:

1. תצלנה שתי אוזניו - כמו ענבל של פעמון שמזעזע את אוזני השומעים.
2. קו המשקולת: כלי בנייה שמשווה ומיישר את הבנייה. הכתוב משווה בין ירושלים ושומרון מבחינת גורלן - כשם ששומרון חרבה כך ירושלים תיחרב.
3. מחית הצלחת על פניה: כשם שנהוג לנקות את הצלחת לאחר האכילה כך יגלו כל תושבי ירושלים והיא תתרוקן מיושביה.

חתימת גורל יהודה - מקורות נוספים:

פרק כג, כו: לא שָׁב ה' מִחֶרֶן אִפּוֹ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר חָרָה אִפּוֹ בַיהוּדָה עַל כָּל הַכְּעָסִים אֲשֶׁר הִכְעִיּוּ מִנְשָׁה:

פרק כד, ג: אַךְ עַל פִּי ה' הִיָּתָה בַיהוּדָה לְהִסָּר מֵעַל פְּנֵיו בְּחַטָּאת מִנְשָׁה כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה:

בדברי הימים - מסופר שמנשה הוגלה לבבל ע"י מלך אשור. אבל שם שב בתשובה והתפלל לה' ששמע זאת והשיבו לנלכותו בירושלים.

בסיום מלכות מנשה אנו שומעים על בנו אמון אשר מולך שנתיים ועושה כמעשי אביו מנשה. הוא נהרג בגלל קשר (מרד) שעשו השרים שלו.

מלכות יאשיהו (כב-כג)

מצאת ספר התורה - יאשיהו עסק בתיקון ושיפוץ בית המקדש. ושם מצאו ס"ת. מלבי"ם: מצאו ספר של משה שגנזו בימי מנשה והיה גלול לפסוק שמרמז על הגלות.

ההליכה לחולדה - כאשר המלך מנסה להבין את רצון ה' הוא הולך לנביאה. נבואת חולדה חוזרת ומאשרת את חתימת גורלה של ירושלים, אך דוחה את הדבר מימיו של יאשיהו בגלל צדקתו.

3. מעשי יאשיהו:

* כריתת הברית

* טיהור המקדש והממלכה

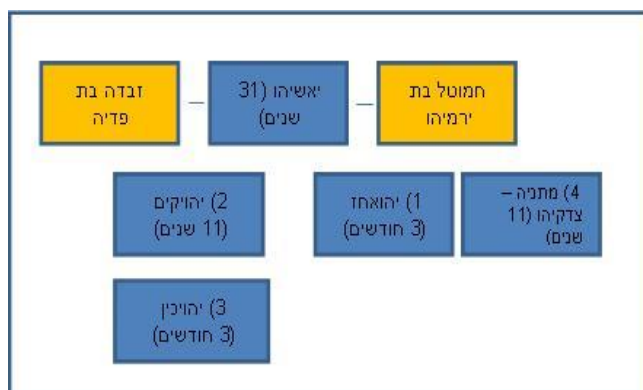
* עשית הפסח

סופו של יאשיהו:

קרב מגידו המביא למותו של יאשיהו, הוא גם אחד הקרבות האחרונים בהם מעורבים מלכי אשור ובעקבותיו עולה כוחה של מצרים.

פס' כ"ה - לא היה גדול כמו יאשיהו שהחזיר את העם למוטב (אחרי תקופת מנשה)

השלבים האחרונים של ממלכת יהודה – בני יאשיהו

מלכות יהואחז ויהויקים

מעורבותו של מלך מצרים – הוא מתאם כנראה עם יהויקים את הדחת יהואחז. מתאם מהלכים עם מצרים ואת הקנס הוא גובה מעם הארץ (אנשים מכובדים) שהמליכו את יהואחז.

דמותו של יהויקים (השוואה למנשה): פס' ד: וגם דם הנקי אשר שפך ... ולא אָבָה ה' לְסַלֵּחַ:: מדבר על מנשה, אבל גם יהויקים שפך דם נקי (רצח את הנביא אוריה עליו נלמד בירמיהו פרק כו)

מצרים וממלכות הצפון – אשור או בבל- הדילמה אודות החסות: בחסות מי להיות? בשנה הרביעית ליהויקים מצרים מפסידה לבבל בקרב כרכמש. ולמעשה כל אזורי החסות של מצרים נפלו לידי מלך בבל. כוחה של ממלכת בבל עולה ומחליש את מצרים, שלא מגיע יותר לעזור למלך יהודה (כד, ז)

מלכות יהויכין (פרק כד)

מלכות יהויכין במשך שלשה חדשים מהווה פתח לשלבים האחרונים בממלכת יהודה הנתונה למרות בבליית. ירושלים מובאת במצור ע"י נבוכדנאצר.

גלות החרש והמסגר – מי שיכול ליצר נשק. הסבר אחר – תלמידי חכמים. האליטה יוצאת לגלות ודלת העם נשארים. לא ברור להם אם זה זמני או לא.

מלכות צדקיהו (פרק כד)

לאחר שהכניע את יהויכין, ממנה מלך בבל את המלך הבא על ירושלים וכחלק מהוכחת החסות, משנה את שמו ממתניה לצדקיהו. מלך סה"כ 11 שנה.

פסוק כ: כִּי עַל אֶפֶס ה' הִיָּתֶה בִּירוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה עַד הַשְּׁלֹכוֹ אֶתְם מֵעַל פְּנֵיו – ה' שם בלבו שימרוד במלך בבל כדי שיימצא מלך בבל טענה להחריב הכל:

שלבי החורבן (פרק כה)

ציין באיזה תאריך קרה האירוע הבא ובאיזה פסוק זה מוזכר:

1. תחילת המצור - _____
2. פריצת החומות - _____
3. שריפת ירושלים והמקדש - _____
4. רצח גדליה גלות שארית הפליטה - _____

סופו של צדקיהו היה שהרגו את בניו לעיניו ואת צדקיהו עשו עיוור.

"פתח תקוה" – 27 שנה אחרי חורבן הבית יהויכין שוחרר מהכלא וקיבל מקום כבוד ליד מלך בבל.

יחזקאל פרקים לו-לז

הנביא יחזקאל:

יחזקאל בן בוזי כהן מירושלים שגלה בגלות יהויכין והוא מתנבא לעם היושב בבבל החל מהשנה החמישית לצדקיהו ועד אחרי החורבן. לאחר החורבן מתנבא יחזקאל על הגאולה העתידה.

שלושה נביאים מרכזיים מלווים את עם ישראל בתקופות קשות **ישעיהו** בימי חזקיהו המלך, בהתמודדות עם סנחריב מלך אשור, ובנבואות אודות הנבואה העתידית, **ירמיהו** בימי מלכי יהודה האחרונים כאשר החורבן עומד בפתח, ו**יחזקאל** הנמנה על הגולים לבבל ומתנבא על החורבן ועל הגאולה.

פרקים לו-לז ביחזקאל כוללים מספר נבואות המציגות היבטים שונים הנוגעים לתהליך הגאולה והן משקפות את הציפיה לגאולה שליוותה את עם ישראל למן החורבן הראשון ועד לימינו

נבואת הגאולה על הרי ישראל: נבואה ראשונה: פרק לו, א-טו

1. את מה מסמלים הרי ישראל?
_____
  2. צטט באילו מילים הם מתוארות:
_____
  3. צטט את מילות הלעג של הגויים:
_____
- שימו לב: הכובשים רואים את הארץ כירושה שלהם, אבל הם רוצים להשאיר אותה שוממה.

דיבורים רעים על הארץ:

פס' יג - אֲכַלְתָּ אָדָם אֶת וּמְשַׁכַּלְתָּ גֹזֵיךְ הָיִיתָ. מדוע נוצר שם רע על הארץ?
רש"י: אוכלת אדם את - לְמוֹדָהּ היא הארץ הזאת להשחית את יושביה: האמוריים כלו בה והיהודים כלו בה.

רש"י מציין שני תקדימים היסטוריים שבהם תושבי הארץ הושמדו. מי הם?

1. _____
  2. _____
- מדוע הם הושמדו ומה המסר?
_____

תפיסת הצדק והגמול

הביטוי 'ען' ו'לכן' באים לקבוע מערכת מסודרת של סיבה ומסובב בעולם, שכר ועונש, מידה כנגד מידה.
אותה מידה שחייבה בשעתה את גלותם של ישראל בגין חטאם, מחייבת _____

ואיך יבוא לידי ביטוי התיקון? עיין בפסוקים ח-יב

איזה הבטחות יש בפסוקים? _____

גמרא סנהדרין צח ע"א: אמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר 'ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא' (יחזקאל לו, ח)

רש"י: "כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה, אז יתברר הקץ ואין לך קץ מגולה יותר".

מהו הסימן של הגאולה? _____

מדוע דוקא זה מסמל את הגאולה? _____

חזון העצמות היבשות נבואה שניה: פרק לז, א-ד-

בשלושת הפסוקים א-ג ישנם שלושה שלבים שעובר הנביא. מהם?

א. _____

ב. _____

ג. _____

התחייבה העצמות האלה? מהי תשובת הנביא? (שים לב: ה – מידת הדין, אלוקים – מידת הרחמים)

שופות הנביא:

החזון בא על רקע ייאוש גדול של העם: "הֲנֵה אִמְרִים יִבְשׁוּ עֲצָמוֹתֵינוּ וְאֶבְדָּה תִקְוַתנוּ נִגְזְרָנוּ לָנוּ" (יא). הייאוש הזה מסוכן לקיומו של עם ישראל בגולה. הנביא חייב להוציא את העם מתחושת הייאוש ולטעת בהם תקווה לגאולה. לשם כך הנביא עצמו שותף ולוקח חלק פעיל מחזון הגאולה.

א. צטט מהמנון המדינה ביטוי שנאמר על דרך הניגוד לייאוש שהנביא מציין בפסוק י"א:

ב. פסוקים יג-יד הם תכלית הנבואה.

צטט מהפסוקים הבטחה של ה' על המצב בזמן הגאולה:

ג. בשער י"ד ושם' חקוק הפס' הבא מתוך הנבואה: "וְנָתַתִּי רוּחִי בְכֶם וְחַיִּיתֶם וְהִנַּחֲתִי אֶתְכֶם עַל אֲדָמְתְּכֶם"

מה המסר שרצו לתת לנו?

הפטרת שבת חוה"מ פסח

היא חזון העצמות היבשות שביחזקאל. בכך מציבים בפני הקהל גאולה מול גאולה: גאולת מצרים מול גאולה עתידה.

אכן גאולה, אולם פסוקי הפטרה נשקפת חזות קשה. העצמות היבשות הלא משל הן לבני ישראל שבגלות (דעת רבי יהודה בסנהדרין), והן מבטאות אובדן ללא תקווה – 'יבשו עצמתינו'. מעתה ישאל השואל: מה הועילה הגאולה ממצרים אם ברבות הימים לא נותר ממנה כל רושם ובני ישראל צפויים להתפזר בין האומות ולהפוך לעצמות פרודות יבשות נטולות חיות?

באה הנבואה הנקראת בפסח ומשמיעה, כי עוד לא אבדה תקווה ודבר ה' יחיה את העצמות ויתן בהן גידים ויעלה עליהן בשר ורוח יתן בהן...

הרי כאן חזון של תחיית המתים. והלוא עינינו ראו כמין התגשמות החזון. וכי מה שם ניתן לקרוא להתנערות מאפר הכבשנים, לקיבוץ גלויות והקמת המדינה – אם לא תחיית מתים לאומית. ועדיין מצפה למימוש המלא המשך החזון – 'ונתתי רוחי בכם'. (הרב יהודה שביב, בין הפטרה לפרשה, עמ' 178)

מה יכול היה להביא ייאוש לעם? _____

מה הפטרה רוצה ללמד? _____

היכן בדור שלנו ראינו את המעבר הזה? _____

מעשה העצים ופשרו נבואת האחדות: פרק לז, טו-כח-

טו-כ: המעשה הסמלי והנחיות לגבי ההסבר לעם

כא-כג: פשר המעשה הסמלי

כד-כח: ההבטחות בעקבות איחוד הממלכה

מהי מטרת המעשה הסמלי?

מה אומר הנביא?

מהי משמעות המעשה הסמלי?

פס' כג: ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד

ולא יטמאו עוד בגלוליהם ובשקוציהם ובכל פשעיהם

ר' יוסף קרא: ולא יטמאו עוד בגלוליהם - מאחר שלא יהיו לשני גוים, ולא יחצו לשתי ממלכות, לא יטמאו עוד בשקוציהם ובגלוליהם כמו שעשו בימי ירבעם ורחבעם; כענין שנאמר "אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלם ושב לב העם הזה אל אדוניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגני ושבו אל רחבעם מלך יהודה" (מלכים א יב, כז), וסמיך ליה "ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים" (שם, כח); שדבר זה, שנחלקו לשני גוים ולשתי ממלכות, גרם שנתייעץ ועשה שני עגלי זהב ונטמאו בהם כל בית ישראל. מכל מושבותיהם אשר חטאו בהם - בית אל ודן, שהושיבו בהן את העגלים שישראל חטאו בהם, שכתוב כך בעגלים "ויהי בדבר הזה לחטאת" (מלכים א יג, לד) לכל ישראל.

מה הקשר בין שני הדברים, ע"פ ר' יוסף קרא?

משמעות האיחוד (מה הוא כולל?) פס' כד-כח. בתיאור האיחוד ארבעה מרכיבים:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

מה מדגישה מילת המפתח "לעולם"?
